

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 10.

V Ljubljani, 15. maja 1883. l.

XXIII. leto.

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

7.

„Ženski spol, pobožni spol.“
Nár. pregovor.

Pač mnogo se je govorilo in pisalo od pedagogov in nepedagogov zoper versko vzgojo. Mej nepedagogi so najhujši nje protivniki židovski časnikarji. In ravno židje so oni ljudje, ki so vzgledni v vsem, kar se tiče njih vere. Gorjé mu, kdor si upa le z eno žalo besedo omeniti njih verskih obredov; gorjé sploh vsacemu, kdor bi se predrznil obsojati njih napake, njih nedoslednosti. Planejo na-nj, kakor rujoveči levi, ter kričé: Križaj ga, križaj ga! Na ta krik so dresirani užé od Kristusovih časov. To so pokazali eklatantno zopet najnovejši čas prof. Rohling-u, ki se je predrznil kritikovati njih Talmuda.

Pač vidijo oni vsako troho v očéh kristijanskih; ali bruna v svojem očesu ne vidijo. Oni bi radi spravljali v red ves krščanski svet; a sami ne mogó prenesti niti najmanjše graje.

Zato krščanski oče, ne veruj jim, ako ti pridigujó o svobodi. Pomisli le, ako bi dobili oni kedaj vlado v svoje roké, oj, kakó bi nas tlačili! Jud je sebičen. Sebi bi pridržal mesó; ali nam vrgel bi kostí.

Vzgojaj le po krščansko svoje otroke, in posebno svoje hčere. — Omenil sem užé v prejšnjem poglavji, da iz učene ženske napravi se kaj rada neverna ženska. Ali poglejmo, kako se dan danes stvarijo učenjakinje. Dajé se jim vsakovrstne dušne hrane. Predava se jim o kemiji, fiziki, viši matematiki, logiki in psihologiji. Pač znano nam je, da ima ženska manj možjanov, nego mož; tedaj so tudi nje dušne zmožnosti na nižji stopinji, nego pri moži. In ti predmetje tirjajo užé od možá mnogo truda, velike pridnosti in globocega vtopljenja v nje. Kako malo je móž, ki dobro razumó ta ali oni predmet! In kaj bomo govorili o ženskih. Koliko mogó one si prisvojiti od teh predmetov! Njih vednost, njih učenost zaostane užé na mnogo nižji stopinji, nego vednost še tako slabo talentiranega moža.

Ali to je gotovo, da si taka ženska mnogo domišlja o sebi. Najprvo se misli vzvišeno nad svojimi tovaršicami, ki se niso toliko učile, kakor ona. Potem se jame čutiti vzvišeno nad svojimi stariši, kateri, se vé, niso študirali tako visocih vednosti. Ne mara občevati z njimi, sramuje se spremljati jih; mnogokrat jih celó zatají.

In ženska, ki jame ravnati tako s svojimi stariši, prelomi ob enem tudi zvezo s svojim Bogom. Kajti, ako ne spoštuje onih, katere vidi, in ki so namestniki božji, kako bode spoštovala onega, kogar ne vidi, in o čegar bitji dvomijo celó mnogi učenjaki. In glej! nevernica je stvarjena.

Ne bode vender odveč, ako na tem mestu nadaljujem to sliko. Kaj je mnogokrat konec učene ženske? Rekel sem v prejšnjem poglavji: Iz nevernice postane rada nesramnica.

Učena ženska, ali recimo zdaj neverna ženska ni za nobeno telesno delo. In bilo bi tudi nečastno, ako bi šla od fizikalničnega eksperimenta v kuhinjo delat cmoke ali solit juho. Žalostno bi bilo tudi, ako bi za Göthejem prišla za prozajično šivanko. Postala bi najraje guvernanta, otroška vertnica, — odpusti mi čitatelj ta izraz! — ali učiteljica, ako užé ne sega po kaki višji stopinji. Ali vsaka ne more postati kaj tacega, kajti tudi možje so tako predrzni, da se vtikajo užé v take službe. Za delo nij, svoji učenosti primernega posla ne dobí; ako nima premoženja, tudi možá ne dobí, in kaj se zgodi?

Težko izrečem to. Postane ženska, ki se pečá po Heineji s „horicontalnim rokodelstvom“. Kajti zraven ženskih, kojih vzgoja se je zanemarjala popolnem, je pri tem rokodelstvu tudi premnogo učenjakinj. Kajti tudi te morajo s trebuhom za kruhom.

To je eden in važen vzrok propada našega ženstva. Dovolj bode še priložnosti govoriti tudi o drugih vzrokih. Zato ne grem danes dalje.

Horjé tedaj, ako ženski spol ne ostane veren in pobožen spol! Vera mu nij li potrebna v zveličanje, ampak vir je tudi srečnemu in zadovoljnemu življenju.

„Dete malo in ubožno,
Bodi pridno in pobožno:
S tem skrbí mi boš plačalo
Dete revno, dete malo.“
S. Jenko.

8.

Preidimo k pouku o veri in k verski vzgoji. Vprašati se moramo tû pred vsem: Kako imamo poučevati dete v veri?

To vprašanje si imamo sploh staviti pri pouku vsacega predmeta.

Vender pri drugih predmetih stavljamo lahko sebe za avtoriteto, to je, otrok nam mora verjeti, da je to tako, ker smo mu mí povedali. Ali pri veronauku imá biti avtoriteta Bog. Na-nj se imamo sklicovati, da je on tako učil, in da on to tirja od nas.

Mnogo je ljudi, ki nič ne dájó na avtoriteto. Sam naj preiskuje človek, — pravijo — je li to ali ono res tako, ali ne. Ali pomisliti moramo, koliko more človek preiskovati sam. Razne vede in tudi umetnije dosepele so do tako visoke stopinje, postale so tako obširne, da posamnemu človeku jih nij mogoče poznati skozi in skozi. Ali naj se vrže zato vsak človek le na en predmet ali k večemu na dva, kajti le toliko je zmožen prebaviti? Ali naj bi zato od vseh drugih ne vedel nič? Marsikaj moramo vzprejeti za dobro, kakor se nam podá v kakem spisu, kajti nij nam mogoče preiskovati vsega samostojno.

In krščanske resnice? Kolikrat jih užé nijso skušali ovreči ljudje? Ali nijso jih mogli. To je pač dovolj dobro spričevalo njih vrednosti.

Ugovarja se tudi, da, recimo, zapoved: ne kradi, ne ubijaj i. t. d. je tako splošna, da jo respektira tudi nekristijan, da sploh onikan človek ne sme in ne more jo prestopiti.

Toda pomislimo, da, recimo, pri Špartancih nij bilo prepovedano krasti, da pri Rimljanih, kateri so bili za Grki najomikanejši národ, je bilo dovoljeno ubijati, če tudi le sužnjike. Z omiko se ne doseže še vsega.

Dovolj o tem. S poukom v veri ima se pričeti pri otrocih užé zgodaj in sicer takrat, ko začnè otrok govoriti o sebi z zaimkom jaz.

Rousseau sicer meni, da je dovolj, ako ga seznanimo z vero še le v 18. letu njegove starosti, kajti prej nij zmožen, razumeti verskih resnic.

Toda ravno otroci so pripravniši za to, nego odraščenci. Njih nedolžno srce vzprejema raje in mnogo lože te vtise; njih še čista glava si mnogo lože zapominja verske nauke. Le glej jih, kako verno te bodo poslušali, ako jim bodeš pripovedoval o stvarniku, o nebesih i. t. d.

In sv. pismo, posebno ono stare zaveze, s kako priprostimi besedami pripoveduje ono dogodbe! Kakor bi bilo nalašč pisano za otroke.

V sedanjem času je pri vseh predmetih, ki se poučujó, priljubljena tako imenovana hevristična metoda. Ona obstóji v tem, da otroci vsled raznih vprašanj najdó sami to, kar se tirja od njih. Jaz nisem imel nikdar posebnega spoštovanja do te metode. Gotovo je, da je ta metoda dobra tam, kjer otroci padajo učeni z neba, ali kjer so imeli od prvega časa dovolj priložnosti uriti si svoje čute; ali kjer nič nij, cesar pravico izgubi.

In naravnost naopačno je, ako se ta metoda rabi pri pouku v veri. Kajti verske resnice ne spé v otroku, zato nij naša dolžnost jih vzbujati; ampak podati se mu imajo v isti obliki, v katerih nam jih je podal Bog.

Toda v pedagogiki hočemo biti vedno modrijani. Mnogokrat menimo, da smo učinili kaj prav pametnega, a je le prav abotno. Tudi tako-le poučujemo otroke v veri. Začenjamo s povestjo o Anžetu ali Juriji, ki je kradel kakor sraka; a slednjič je bil zasaden in kaznovan. Zdaj napravimo prav moder in pomenljiv obraz, ter vprašamo gojenca: Kaj meniš, ali je Anže ali Jurij prav storil, ker je kradel? — Za Boga! kako naj vé to otrok, ako mu nijsmo tega povedali prej!

Ali recimo na pr., da ugame gojenec, da to nij prav; toda dokazati tega ne bode mogel. K večemu poreče, zato nij prav, ker je bil kaznovan; ali kaznujó se dostikrat otroci tudi záto, ker so storili kaj prav, kar vender vse eno nij bilo všeč starišem. In ako smo ga zmedli potem s takovimi vprašanji, — kajti zmedli smo ga in ne zbistrili, — in ko si užé ne vemo pomagati drugače, povemo mu s pedagogično najmodrejšim obrazom: Bog je zapovedal, da ne smemo krasti. (Dalje prihodnjíč.)

J e z i k.

(Spisal **Franjo Gabršek.**)

(Dalje in konec.)

Grško, nepremagljivo pod jednim vladarjem, razpade zopet v premnogo malih republik, ki so se mej soboj sovražile in postale plen ptujih národov. Mogočni, hrabri ali bogati možjé postavijo se zdaj tù, zdaj tam na čelo posamičnim rodovom, katere tlačijo in samovoljno vladajo. Kmalu pa se rodovi vzdramijo ter pokličejo Latince na pomoč zoper svoje vlastne sobrate, svoje neusmiljene tlačitelje. Atenci bili so, kateri so naprosili Rimljane, naj jih branijo nasilstva Filipa III., kralja macedonskega. Rim prošnjo usliši ter se utrdi v srečnejših pokrajinah grških. Trume Filipove se morajo vsled britkih izgub in težkih ran na Macedonsko umakniti; republikam pa so se navidezno podelile njih prejšnje postave in stare svoboščine. Svojo radost nad tako velikodušnostjo rimsko izraževali so na različne, često predrzne načine. Macedonija sama pa še ni bila podvržena. Naslednik Filipu III., Perzej, zasede vse važnejše vhode v svoje kraljestvo ter namerava na takov način povrat si osigurati in na Grško udariti. A oprezni Rimljani mu ne pusté časa; navalé na Macedonijo ter si jo osvojé. Neizmernih zakladov umetelnosti naberó si Rimljani po Grškem ter jih odnesó sè soboj v Italijo. Zmagani Grki postanejo sužnji rimski, njih filozofje, njih zdravniki se morajo v Rim preseliti, umetelnosti in znanost se mora izseliti, v podjarmljenej Grškej se ne smejo templji zidati in s kipi bogov krasiti, templji se plenijo in njih najkrasnejši kipi preidejo v lastnino konzulov in senatorjev. Grška vedno bolj propada, postaje vedno slabejša, le v starem nemiru ostane sama sebi jednaka in še vedno silna; a vsakemu novemu nemiru sledí nova kazen; najboljši državljani postanejo ujetniki in sužnji v Rimu; glediščni igralci in

glumači, čitalci in zdravniki, brilci in kuharji, vsi so Grki; Rimljani so le vojaki. — To je kratek pregled razcveta in propada grškega národa, kateri so sami zakrivili in kateri bi bili z obzirom na svoj izobraženi jezik lahko zaprečili; kajti kljubu propadu národa grški jezik nij izginil; ostal je živ, čil in krepak tudi pod rimskim vplivom ter je obrodil še mnogo plodu.

Od vzhoda prihromeli so silni národi ter posedli srednjo in zahodno Evropo. Skoraj vse dežele mej Baltiškim in Sredozemskim Morjem zavzeli so Kelti. Kmalu pa so začeli siliti na jug, kjer so se večkrat spoprijeli z istimi Rimljani, kateri so pretresli Grško, osvojili Malo Azijo, gospodovali Egiptu in Severnej Afriki, Španijo izpremenili v provincijo. Od tedaj, ko je Bren mnogo pred boji z Grki posedel mesto in pretil kapitolu, pa do tedaj, ko je Atila v Italijo pridrl, občutila je mogočna država mnogo težkih udarcev. Odoakar Herul, v Rimu vzgojen in poveljnik v rimskeji vojski, povspel se je do vojevode in potem do vladarja Italije, druge provincije neizmernege kraljestva onemu prepustivši, kateri bi bil voljan, osvojiti si jih, kar je v resnici storil Teodorik Véliki l. 488., 489. in 490. po Kr., podvrški si ob jednem celo Italijo in izgnavši Odoakarja iz njegovega kraljestva. S tem pa je storil konec celej silnej državi, kar je je bilo rimske, kajti zdaj so bili Gotje in ne Rimljanje gospodarji Italije. Omika pa, na katero so se Rimljani s ponosom ozirali, ni nikdar popolnem izginila, kajti svoj vir je imela v bogatem slovstvu, katero še dandanes občudujemo. Uzroki pogina rimske samostojnosti pa so bili isti, kot pri grškem národu.

Iz tû navedenih zgodovinskih podatkov pa tudi razvidimo, da bi bilo zeló krivično, ko bi hoteli kak jezik, oziroma národ, samo zato nesposobnim za daljnje izobraževanje smatrati, ker še ne more sovršenih in obilnih duševnih proizvodov pokazivati, ali ker dotični národ ni na istej stopnji prosvete kot kak drug. To preziranje je užé staro in leží v človeškeji prirodi. Kakor smatramo mi Zamurce in Afrikance za podredjene nam národe, ravno tako so na s smatrali Rimljani in Grki za neolikance, suroveže; a osoda maščevala se je nad njimi ter jim dala v obilej meri okusiti britkosti tacega preziranja. In še dandanes se pojavlja ta predsodek mej evropskimi národi. Marsikak Nемец misli, da stojí užé kot takov višje na lestvici omike, kot mi Slovani; le mi sami se še ne moremo povzdigniti na to stališče.

Čim bolj se jezik razvija, tem bolj vpliva na duševni razvitek národa. S tem pa raste tudi njegovo slovstvo, brez katerega bi bila najboljša moč človeštva opešala in se uničila. Z razvijanjem jezika usovršuje se tudi národ, in kar imenujemo „duh časa“, je le neposrednji odziv tega razvoja. Po slovstvu izbistreni národ zaveda se svojih pravic ter se želí oprostiti verig mračnjaštva in tlačanstva. Vender more tako probujenje tudi nevarno biti, ondaj namreč, če ne hodi prave poti, in če se uporabljajo prerazburjajoča sredstva, t. j. če se hrepenenje po svobodi preživo opisuje. V tem nam je dokaz franczka revolucija.

Dolgo trajajoča vlada Ludovika XIV., cela vrsta zeló dragih vojn, katere vender-le niso slave francozkega orožja posebno poveličevale, neiznosni dolgovi, v katere je zabredla franczka država in naopačno finančno ravnanje, katero je zló le povekšavalo, namestu je izmanjševati, vse to bilo je vzrok, da se je ubogi francozki národ nestrpljivo žulil in tlačil. K temu prišlo je še zakupstvo državnih davkov, katere so glavni zakupniki neusmiljeno iztirjevali in s tem bédo vedno bolj množili. Za tem sledil je kralj, udan vsakej razkoši in ne menéc se za blaginjo dežele. Pa to vse ne bi bilo še zakrivilo revolucije, kajti v človeku nahaja se mnogo več hlapčevskega čuta, nego čuta za pametno svobodo. A nastopila je ob jednem ali vsaj zaporedoma cela vrsta izvrstnih móž, kateri so moč svojega govora upotrebljevali, da so národu njegove pravice razjasnovali. Montesquieu je izdal svoj slavni spis: „duh zakonov“, s katerim je jednako misleče duhove k podobnemu delovanju vzdubujal.

Na francozkem ste se ustanovili mej učenjaki dve veliki šoli, enciklopedisti in ekonomisti, katerih delokrog ni obsejal le vseh takrat znanih vednosti o pravej fakultetnej učenosti, marveč tudi mnenja imenitnih mož o blagru države; in tako drzoviti možjé, kot Diderot in Quesnay pridobili so si takov vpliv, da jim je ljudstvo v glavnih mestih in sosebnó v Parizu skorej slepo sledilo. Nastopila pa sta še dva druga možá z jednacími nameni, a sè silnejšim orožjem. In če prav sta se smrtno sovražila in najrazličnejše orožje rabila, prvi zbodljivo satiro, drugi golo resnico brez vsake olupšave, vender sta imela oba vedno jeden in isti smoter pred očmi. Satirik bil je Voltaire, jako razvpit, kateri je vse zanikaval in sè svojo zbodljivo ironijo vse bičal, kar se je kedaj za sveto smatralo, kateri je vsako blažje čutstvo zasmehoval in pot kazal, po katerem se more otresti vseh spon prazne in blodne vere. Drugi je bil Rousseau, kateri je sè svojim imenitnim delom: „le contrat social“, odkril vse slabosti človeške družbe z neopisno pikrostjo in strogostjo, ob jednem pa tudi s popolno resničnostjo. Spisi teh dveh mož navdušili so mnogo plemenitih, blagih in vrlih mož, kateri so započeto delo v prejšnjem smislu nadaljevali in na ljudstvo vplivali bodi si z javnimi govori ali z raznoličnimi spisi, dokler nij vzbuknil oni nesrečni prevrat, ki je prouzročil toliko preganjanja in prelivanja krvi. Brez teh mož, brez teh spisov in brez teh govorov javaljno bi se bilo kaj tacega zgodilo. A brez koristi to nij bilo. Národ francozki jel se je čvrsteje zavedati svojih pravic, izpoznal je krasoto svojega jezika, jel ga je čislati, ljubiti in gojiti. Vkljub vsem notranjim nemirom se je krepko razvijal, svoj jezik čistil in slovstvo bogatil. To pa mu pomaga, da more uspešno tekrovati sè sovražnimi življi ter se zmagonosno upirati ptujemu navalu.

Zato se tudi nam Slovencem nij bati, da bi se raznárodili. Dokler imamo veleumov, in teh bode vedno, ki se boré s peresom in z umom za obstanek in za pomnožitev slovenskega slovstva, dotlej je vse ptuje pritiskanje zamán. Dolžnost nas vsacega pa je, da po svojej moči pomagamo graditi mogočni branik slovenskega življa, da množimo in razširjujemo slovstveno blagó, delo slovenskega razumništva.

Govor grofa Belcredi-ja

pri splošni debati o šolski noveli v gospodskej zbornici 19. febr. 1883. I.

(Dalje in konec.)

Vpraša se: „Kako je Marij postal konsul?“ „Kaj je Periklej storil za Atene?“ Kake premembe je provzročilo doriško preselovanje na Grškem?“ To je vprašanje, ki se stavlja na vseučelišči — in po tem prašajo v ljudski šoli! Tù se opisuje otrokom pojem zgodovine, bere se namreč tam: Zgodovina je zadržaj dogodjajev, ki razlaga v kakem položaji da je, in kako se na dalje razvija človeštvo (Geschichte ist der Inbegriff von Thatsachen, welche den jeweiligen Zustand und die fortschreitende Entwicklung der Menschheit erklärt).

Ali more otrok to ruzumeti? Da, tudi resnično ni. Ker zadržaj dogodjajev ne razlaga ničesa. Kdor to hoče razlagati, mora globokeje spoznati, kako se vežeta vzrok in učinek, globokeje mora spoznati duševno vrednost vnanjih prikazkov. Ko bi jaz otroku hotel razlagati, kaj je zgodovina, bi mu rekel: zgodovina pripoveduje to, kar se je zgodilo. To bi otrok razumel, a to ni vednostno, in vednost v našem učnem redu više cenijo od razumnosti.

A mi boste ugovarjali, te učne knjige niso prepisane, samo dopuščene so, rabijo jih samo na čveterorazrednih šolah in v viših razredih. No dobro! Ko vlada to dopušča, prevzame dolžnost, katere ne more prenaščati. Lahko jim pride naprej, preskušati te bukve, ker jih ne ukazujejo vpeljati, marveč samo dopuščajo. Ker le od tod prihaja, da govoré o dogodjajih, ki še zgodovinsko niso resnična, ki dajo povod k mislim in razlaganju, kar otroku ni prav primerno.

Dalje gre pomisliti, ako se te bukve ne rabijo po šolah, kjer vender učitelj lahko odvrta naopačno razumevanje in je zato odgovoren, da stvar postane potem še gorša; ako se take bukve otrokom le samo v roke dajejo, ker potem so drugi, ki otrokom to razlagajo, kar je morda še veliko slabše mimo prvega. Zanimivo je res, kake svobode so dali ljudski šoli. Knjige pišejo učenci, učiteljska konferenca sodi o rabi teh bukev in stariši jih morajo kupiti. Okrajna oblast razsoja vender-le na podlogi učiteljskega mnenja o rabi knjige. Pravijo, učeniku se mora prostost dati, da izbere učna sredstva po potrebi. A otroci so povsod otroci, in razmere, v katerih živé, so skoraj povsod enake, zakaj vender šolska oblast ne določi, kar ima obsegati berilo, in potem ukaže, kar se ima izključljivo rabiti. Po mojih mislih bi se marsikaj naopačnega odvrnilo. Ker je pa užé učiteljem toliko dovoljenega, odgovorite mi vender na vprašanje, kako pa je z vzobraževanjem učiteljev?

S petnajstimi leti, tedaj izstopivši iz ljudske šole, stopi mladenič v učiteljsko izobraževališče. Tu ga obdaja celi venec profesorjev. Šolska postava res govori le o dveh do štirih glavnih učiteljih; ako pa danes stopite v učiteljsko izobraževališče, najdete tam sedem do osem profesorjev, ki imajo ta naslov. Ti prednašajo vednosti, ker statut za učiteljska izobraževališča govori le o vednostnih predmetih — učencem pri petnajstih letih, ki nimajo druge pripravljavne šole, kakor ljudsko. Ali ljudska šola dovolj pripravlja za vedo, ali ne pripravlja. Ako zadosti storí, tako ni več ljudska šola (pravo na desni) ako pa zadosti ne pripravlja, kaj če postati iz tacega učiteljskega pripravnika, ki mora poslušati brez priprave taka predavanja?

S to izobraževalnico je sklenjena tudi tako imenovana vadnica, t. j. navadna ljudska šola. A mej tem, ko so učenci za vednost profesorji, so učitelji na ljudski šoli veliko pod njimi, so samo pomožni učitelji. Se vé, da mora mladenič od prvega začetka misliti, da je zanj merodajna le učenost. Tako je osnovano vse učiteljsko izobraževališče. Vsak, ki pogleda šolsko knjigo, prepričal se bode, da je to mnenje čisto opravičeno. Tam se govori le o učenosti. Začenši pri modroslovni slovnici, so poučne knjige tako učene, da se nikakor ne more razumeti, kako da more mlad človek pri 15., 16. in 17. letih dospeti do tega strmega stavkoslovja. Kaj pride iz tega? Iz glave se učé brez pravega razuma. Spraševanje se vrsti za spraševanjem, vsako leto jedno, in sicer so vsa ta spraševanja teoretična; četrto leto je zrelostno spraševanje, ki je tudi teoretično, in le pri tem spraševanju more biti tudi praktično spraševanje v šoli; more biti, pravim, ker spregledati se more to praktično spraševanje, a samo to, teoretično nikdar ne.

K tem praktičnim preizkušnjam privzamo tudi ljudske učitelje; mislili bi, morajo jih prevzeti, glavne osebe so. A to ne, privzeti jih morejo, glavne osebe so profesorji, ti razsojajo o praktični preizkušnji. Na vadnico pošiljajo kandidate, pa le po eno uro na teden, nekatero polletje tudi po dve uri. Ko ura mine, imajo kandidatje naslikati obraz o uri — na vso moč učen — in o tem obrazu, v katerem presojajo učitelja, sodijo zopet profesorji?

Mladega človeka, ko dostojí zrelostno spraševanje, pošljejo precej v službo, ali za poučitelja, ali za učitelja, se vé da le začasno, a starišem in otrokom je to vse jedno. Čez dve leti mora zopet delati preizkušnjo sposobnosti v kakem oddaljenem mestu; tu mora dokazati, da je te dve leti dobro porabil, da je znanje razširil. Po dovršeni preizkušnji je samostojni učitelj.

Za nadzorovanje je samo okrajni šolski nadzornik, ta pa ima pod sabo šole vsega politiškega okraja; on je duša in delavna moč okrajnega šolskega sveta; ne more dosti-krat iti iz svojega službenega kraja; imel bi videti šole v svojem okraju vsaj enkrat na leto, kar sicer ni mnogo, a še tega ni.

Deželni šolski nadzornik bi imel šole nadzorovati vsako tretje leto, večkrat pa se ne more strogo po tem ravnati, in tako je učitelju brez temeljite vednosti in znanstva,

katerega tako rekoč nihče ne nadzoruje, izročeno, da določi, kaj je naj bolj vedeti potreba iz prirodopisja, zemljepisja in zgodovine.

Naslikali so si vzor ljudske šole, dozdevalo se jim je, a le po vzorih, koliko da more in je zmožna vzprejeti mladina, koliko morajo storiti in dovršiti učitelji, sedaj pa obsojajo tega, ki nasproti stavi temu vzoru to, kar je v resnici in bistveno in hoče ljudsko šolo imeti takošno, kakoršna je v resnici. Svarilnega glasu niso nikdar poslušali. Bistra glava, kakoršen je bil semeniški vodja Diesterweg, je pred več leti rekel, da v ljudski šoli pozabijo, da imajo otroke pred sabo, ki ostanejo otroci do 14. leta. Zeló omikan in znanstveno izobražen državni svetovalec Virtemberški in kancelar na vseučilišči v Tübingen, pl. Rümelin, objavil je l. 1868. v Tübingškem časopisu za državno vednost in zopet l. 1881. razpravo, kjer obsoja ljudsko šolstvo, a vender je ljudska šola na Virtemberškem izmej najboljših na Nemškem, in osemletna šolska dolžnost je užé tam za l. 1836.

No, ta mož pravi, da se jim na Virtemberškem zdi brezobzirna strogost, da morajo otroci osem let v šolo hoditi. Zdanjo šolsko osnovo imenuje okorno tovarnico, učitelj je prisiljen, to nevkretno, zategljivo in brezbrizno množino od leta do leta naprej valiti, oboji, zmožni in nezmožni, oboji so jednaki, nadarjen ne pride naprej, nezmožnega pa s težavo naprej vlečejo in silijo, imenovani pisatelj priporoča, naj se držé prave mere. On pravi, da skušnje v Virtembergu za to govoré, da tam, kjer so privzeli vse realne stroke v šolo, zanemarjajo najpotrebnejše začetne nauke, namreč: branje, pisanje in številjenje.

Tedaj je odločno za to, de se učna snov omeji, in da se pred vsem gleda na to, da se otroci priučé začetnih vednosti. V komisiji sem stvar sprožil in stavil nasvêt, naj se izreče v §. 3., da ima šola v prvi vrsti skrbeti za to, da se otroci naučé veronauka, branja, pisanja in številjenja, in povrh tega naj se še naučé kaj koristnega iz prirodoslovja in domovinoznanstva. A slavna vlada je ugovarjala, da bi se v tem videlo zmanjšanje učnega smotra, da je tedaj bolj prav, ako se v tem nič ne izpremeni. Nisem mogel vladi očitati, da bi ne imela prav.

Kakoršne so dan danes razmere, ne more človek nasvetovati kaj še tako priprtega, kaj tako lahko umevnega, da bi viharja ne vzbudil (pravo! na desni), povsod vidijo napad na ljudsko izobraženje. (Prav dobro! na desni.) Opustil sem tedaj stvar v komisiji. V Cirihi, v tem malem Švicarskem kantonu, ki ima sila liberalno upravo in postavodajavo, tam stoji v šolski postavi to, kar sem jaz želel, tam še celó stoji: Poglavitno gre v tem poučevati (namreč v branji, številjenji in pisanji), drugi nauki so le postranski: izraza „poglavitno“ bi se jaz ne bil upal vzprejeti, rekel sem samo: v prvi vrsti. Hotel sem poudariti potrebne vednosti, da bi bil povedal, da tukaj v ljudski šoli ne gre za učenost, in tudi ne more biti govorjenja o učenosti; pa tudi nad tem so se spodtikali in to razumem, ko je svet tako občutljiv za vsako sapico, ki pripihlja od gotove strani, da za to stvar pusté, kakor je. Potrudil sem se, da spoznam postavodajavo inozemstva v tem oziru, in prepričal sem se, da sta si v vednem boji prizadevanje vpeljati v ljudsko šolo učenost in zavest, da to ni mogoče. Tedaj nahajamo nedoločen izraz: „Najbolj zanimivo“ kakor pri nas; ali se pravi: „Splošno“ ali „najbolj jednostavno“ ali „začetne vednosti“. Zadnji izraz je jedini, ki se določno glasí; ako ga pa bolj na drobno pogledamo, vidimo, da ni za rabo. Kaj če početi otrok s pričetnim naukom, ako ga dalje ne sliši! Začetni nauk je najmanj razumljiv, razlaga se še le potem, kadar se vednostni nauk na dalje razvija. Ne ostaja tedaj nič družega, nego da učenik to razlaga. Jaz tega ne morem drugače razumeti, da se otroku o vsaki stvari nekaj pripoveduje, potem pa se tudi lahko reče: o celi stvari pa nič.

Gotovo je veliko vredno, ako se mladosti pri pouku vcepi kal zadovoljnosti, da je zadovoljna s svojim poklicem, zadovoljna s stanom, v katerem ima biti. Učenost se jim

ne more vtepti v glavo, pa z nekakim pomanjkljivim in nerazumljivim znanjem se lahko vzgoji neka namišljena učenost, tako, da mlad človek, kadar mora prijeti za plug ali za šilo, le z nejevoljo to stori, ker misli, da je poklican za kaj višega in boljšega. Želel bi tedaj trenotja, ko zopet potegne sveža sapa po šoli, to pa mi napoveduje misel, ki se sedaj živo pretresuje po Nemškem: vpeljati v ljudsko šolo ročna dela. — Zanimivo je, da ta misel že tristoletja sili na površje, v boji opeša, a vendar z življenja ne zginе.

Odkar je Komenij v začetku sedemnajstega stoletja to sprožil, noter do današnjega dne, ko se za to poganjata Schwab in Eckhardt na Dunaji, Georgens, Barth in Schenkendorf na Nemškem, poskušajo izpeljati to misel, in prišli smo že do tega, da se učeniški, ki so poprej poudarjali in zagovarjali formalo izobraževanje in bili največji nasprotniki ročnim delom, ne sicer pri nas, a v Berlinu, se izrekajo pri učiteljskih zborih za to, da hočejo ročna dela vpeljati v ljudsko šolo. — Tukaj gre za delo, katero mladino vabi in mika in je zdravo telesu. Gre za to, da se zbudi in vtrdi veselje za delo, in to bi bilo zelo koristno za gospodarstvo, нравnost in socijalnost.

Vender, gospoda moja, gorečnost me je predaleč speljala, in preveč sem se zanašal na Vašo prizanesljivost; voščilo za zboljšanje odkladam, ker mislim, da še ni čas prišel, da bi se zvršilo; priporočam Vam tedaj predlog komisije, da ga vzprejmete. (Po »Slov.«)

Knjiga Slovénka

v
dobah XVI. XVII veka.

B.

„Kakor kužna bolezn je Lutra kriva véra v šestnajstim stoletji tudi po Krajskim in Štajarskim segala, se naj več gospode prijela, za gospodoy so mestlani in teržani, za njimi pa tudi preprosti ljudje po deželi potegnili, so sveto katoliško véro zamečovali, veliko cerkev katoličanom posilim vzeli, altarje poderli, podobe svetnikov poterli in v Luterske tempelne premenili, alj si pa nove pozidali. Bila je velika zmešnjava po vsih krajih, pa tudi težava med ljudmi. Oče je imel drugo véro ko sin, sosed je soseda sovražil. Vse je bilo polno prepira; ljubiga mira ni bilo pri krivoveri in keršanska ljubezn je med kristjanami vmirala. — Kjer so ljudje spali, je prišel sovražnik in ljuljko krivevére med pšenico zdraviga nauka zasjal. Sila je bila velika, in potreba možev, koji bi zaspane ljudi izdramili iz njih pregrešnega spanja. Eden tih mož je bil sloviti služavnik božji Tomaž Kren, IX. Ljublanski škof, katera škofija je tisti čas tud pet dehantij Celskega kroga na Štajarskim obsegla. Njega je dober Bog Slovencom dal, krivovéro med njimi potrebiti, pravo katoliško pa oživeti“. Tako piše Slomšek v Drobt. l. 1851, str. 111.

„V 16. stoletju nahajamo le pisatelje nove vere, kakor Trubarja, Krela, Dalmatina, Jurečiča in mnogo drugih pomočnikov. Zdaj pa (v 17. veku) so se poprijeli spisovanja otroci zvesti katoliške mater. Prikazen ta je koristna na dve strani. — Prvič razširjeval se je med ljudstvom pravi, ne napačni duh. Niso ga več odvrčevali od vere očakov, ki so jo branili krvoločnemu Turčinu s svojo srčno krvijo. Prej se je luteranstvo med Slovenci hitro vkoreninjevalo in poganjalo; — malo da ni zadušilo popolnoma zlate pšenice katoliške vere. Pa zakaj so se ga tako poprijeli? Prijatelji njegovi podpirali so ga z besedo, s pismom in djanjem. Ta gorečnost pa je vzbudila takrat, moram reči, zaspano katoliško duhovstvo, da je krepko stopilo na noge, jelo pisati in podučevati zapeljano ljudstvo. Ni nesreče brez sreče. — Drugič

so se bukve tudi ohranile. Protestantovske so zatirali, kar se je dalo, in ako ne bi bili nastopili katoliški pisatelji — kje bi bilo slovstvo? Gotovo bi še ne bili na tej stopinji, kakor smo sedanji čas! Akoprem so pisali neizrečeno slabo, naredili so vendar podlago poznejim, da so zboljševali in dalje zidali. Vzbudili so s svojimi napakami druge, kojim še ni bil popolnoma ptuj duh slovenski. Slednji so poprijeli pero, zboljševali, pilili, čistili . . . Kakor se razvidi, so vendar precej koristili tudi s svojimi slabimi spisi. Toraj bodimo jim tudi za to hvaležni“. Tako kaže A. J. t. j. Anton Jeglič v Letopisu Matic. Slov. l. 1869., str. 201, 202.

Vek XVII.

I. Prvi v tem stoletju je **Tomaž Hren** (Chrön, Hren, Kren). — Rodil se je v Ljubljani 13. nov. 1560, učil se na Dunaju, hotel v Italijo, da se loti pravoznanstva, obolj domá, obljubi vstopiti v duhovski stan, ozdravi, gre v Gradec, postane mašnik v Sekovi, za Truberjem pridigar v stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani, kanonik, l. 1597 škof, 1614 vladni predstojnik v notranji Avstriji, umre v Gornjem Gradu 10. febr. 1630.

Kakor so protestantovstvo podpirali z besedo, s pismom in djanjem, tako je katoličanstvo braniti pričel tudi T. Hren najprej sam, potem škof s svojimi duhovniki, vzlasti s svečeniki tovarštva Jezusovega, poznej vladin namestnik s posebnimi vradniki, v živi besedi slovenski. — „Viši vajvoda Ferdinand je Tomaža postavil svojega deželskega zaupnika (komisarja) in mu dal oblast krivoverske besedune iz dežele počediti. V treh dneh so se morli iz dežele pobrati . . . V kratkim je nad 41000 duš pravi katoliški cerkvi pridobil (Drobt. VI. str. 113)“. — Kakor so se prej po vetru nagloma poprijemali lutrovstva, tako so se sedaj opominjani vračali v katoliško cerkev, da ostanejo domá. V dokaz svojega spreobrnjenja pa so podpisovali gotove prisege nemške ali slovenske.

1. Nekatere take slovenske prisege, ki gotovo niso bile sestavljene brez škofa Tomaža, so se nam ohranile. Tako se med rokopisi semeniškega arhiva v Ljubljani nahaja morebiti iz l. 1600—1601 sledeči *a*) Izgled prisege za spreobrnjenje: „Jest I. persežem Gospodu Bogu sedaj letaku; de jest hočem timu svetlimu visoku rojenimu Firštu inu Gospodu Gospodu Ferdinandu hercogu Austriae etc. moimu milostivimu Gospodu inu deželskimu Firštu in negove firštove svetlusti erbam inu sporednikom, služaben in pokoren biti; zuper nih firštlih svetlust, ali nih erbe, nič handlati, temuč uso nih škodo oznaniti, povedati, inu nih nuca inu prida kakor deleč znam inu morem, pomišlat inu naprej staviti. Pred usemi ričmi pak, obene krive zapelavske, lutriške zmote ali vere, ampak te same edine, izveličanske, svete karšanske, jogerske, katolske, stare rimske vere se hočo diležen sturiti; zraven tiga tudi per obenim shodu ali ukupspravišču, u katerim bi se zuper to sveto katolsko, pravo, staro, rimsko cerkev inu vero handlatu, govorilu ali ravnalu, se nočem pustit najti, ampak teh istih se hočem popolnoma ogibat. Kakor meni gvišnu Gospud Bug pomagaj inu usi nega lubi Svetniki. Amen“. (Hicinger v Novic. 1858, str. 211.) — V Berilu za VIII. gimnaz. razred (Fr. Miklošič l. 1865, str. 41. 42) čitati je *β*) Prisega iz Štajera. „Vsakatera priča, katera eno pravu učeno resnico hočesto riti inu perseči, ima gori vzigniti tri perste, per tem pervim perstu, to je ta palc, ta zastopiti Bog Oča, per tem drugim perstu Bog Sin, per tem tretjem perstu Bog sveti Duh; ta druga dva notri v roki ležeča persta pomenita, ta eden, kateri je ta četerti perst, to keršansko dušo, katera je skrita pod tem človejstvam ali životam; inu ta peti ali majheni perst pomeni tu telu koker je tu telu majhino šacati proti te žlahtni duši; pak per ti celi roki se zastopi en sam Bog inu stvarnik zemle inu nebes i. t. d.“ —

2. Vzel je škof Tomaž ljudem krivoverske bukve ter jim dal prave katoliške v domači besedi z naslovom: „Evangelia inu Lystvvi. Na vse Nedéle, inu jmenite

Praznike, céliga léjta, po stari Kàrsčanski navadi rezdeleni. Vsem Catholiškim Cerkvam, stvprau v' Krajski Deželi, k' dobrimu, z'novič iz Bukovskiga na Slovénski jezik zvestu preloženi. Z' perpvščeniem tiga v' Bugu visoku vrejdniga Vivuda inu Gospuda, Gospuda Thomaža, Devetiga Lublanskiga Škóffa etc. na svitlobo dani. 1612. 12°. L. 136 + 43. V' Cefsarja nebeskiga, Krajla krajleu, Iezusa Izvéličarja našiga: Inu njega svete izvolene Matere divice Mariae etc. Iméni.

Terret Labor! Aspice Praemium. Thomas Nonus Episcopvs Labacen. Archidvcalis Consiliarius et Reformator.

Primeri: a) Na pervo nedelo v' adventu. S. Pavla Apost. Lyst na Rim. v' 13. Postavi (l. 3): Lvbeznivi Bratje: Vy véjste, ura je tukaj, de se my od sna obudimo. Zakaj naše izvéličajne je zdaj bliže, kakor tedaj, kir smo verovali. Nuč je minila, dan pak se je pèrblížal. Zatu vèrzimo od sebe délla té tèmme, inu oblecimo orožje te lučy. Hodimo poštenu kakor po dnévi: nikar v' požrešnosti, inu pyanosti, nikar v' postelah, inu v' nečistosti, nikar v' zuperstvah, inu v' kujajnu: tèmuč oblecite Gospuda Iezusa Christusa.

b) Passion. Tù je: Našiga Gospvda vsmileniga Iezusa Christusa tèrplejna zapissovajne: po vseh štírijih Evangelistih (l. 49—75).

Kadàr se je pèrblížoval praznik téh oppressnih kruhou, kateri je iménovan Velikanuč, je Iezus k' svojim Iogrom rékal: Vy véste, de bo čez dva dny Velikanuč, inu syn tiga človeka bo izdan, de bo križan. Tedaj so se vkup zbrali Farjeu sprédniki, inu Pissarji, inu ludni Stariši, na dvor tiga Vihšiga Farja, kateri je bil iménovan Kajphas: inu so svit dèržali, kaku bi Iezusa pregnanu vjeli inu vmurili. Ampak ony so se ludstva báli, inu so rekli: Nikár ob tem prazniki, de lahkéj en hrup mej ludmy nevstane. Tedaj je šal tjakaj iz mej teh dvanajstih eden, z' imenom Iudas Iškariot, k' Farjeu sprédnikom, de bi on njega izdal: inu je knym djal: Kaj hočete vy meni dati, inu jest ga hočem vam izdati? Inu kadar so ony tu slišali, so se vessélili, inu njemu pèrvolili dati trideset srebernikou. Inu on je nym oblúbil, inu je yskal pèrložnosti, da bi njega izdal na tihim, inu prez množice itd. itd.

c) „Kaku ti pak vidiš eno troho v' tvojga brata očessi, inu bruna, kir je v' tvoim očessi nepremišliš? Ali kaku moreš ti h' tvojmu bratu reči: Dèrži brat, jest hočem to troho iz tvojga oka vzeti: inu ti tiga bruna, kir je v' tvoim lastnim okej, ne vidiš? Ti Hinavèc, izpravi poprej tu brunu iz tvojga oka: inu potle glédaj, de izpraviš to troho iz tvojga brata oka“. Luk. VI, 41. 42.

d) Molitva po pridigi. Za vsiga karšanstva nadluge, réve, inu nadležajne. O Ti vsigamogočivi večni Bug, Gospud, Nebéski Oča, pogledaj z' očyma tvoje prezmérne milosti, na naše nuje, réve, inu nadlúge. Vsmili se čez vse verne Karščenike, za katere je tvoj edinurojen Syn, naš lubezniui Gospud inu Izvéličar Iezus Christus, v' grešnikou roké volnu se dal, inu tudi svojo rumeno kry, na znamenju svétiga Križa prelyl. Skuzi tigaistiga Gospuda Iezusa, odverni milostivi Oča, to dobru zasluženou šibo, v'prične inu prihodne nevarnosti, škodliva superstva, inu na boj pripravue, draginjo, boleznj, inu žalostne revne časse.

Resveti tudi inu poterdi u' vsimu dobrimu, Duhovne in Deželske Oblastnike, de bodo ony vse tu podvižali, kar h' tvoji Božji časty, k' našimu izvéličajnu, myru, inu k' bulšajnu vsiga Kàrsčanstva zamore tekniti. Vosči nam tudi, o BVG vsiga myru, pravu ennuvajne u' Veri prez vsiga klajnja inu resprajne. Preoberni naša serca h' pravi pokuri inu popravljajnu našiga živejna: vužgi noter v' nass ogejn prave lubezni: daj vročne žejle k' vsi pravici, de bomo kakor pokorni otroci, v' živejnu inu v'mirajnu, tebi priétni inu dopadlivi.

Prossimo tudi kakor ti hoč, o Bvg, de imamo prossiti, za naše priatile inu nepriatile, za zdrave inu bolnike, za vse režalene revne Karsčenike, za žive inu za te mertve. Tebi enkrat bodi poročenu, o Gospvd, vse naše djajne inu nehajne, naše živilu inu oprauilu, naše živéjne inu vmirajne. Pusti nass lé tvoje milosti tukaj vživati, inu tamkaj zovsemi Izvolenimi doseči, de tebe u' večnim vesselju inu izveličajnu bomo mogli častiti inu hvaliti.

Tiga nam vosči, o Gospud Nebeski Oča, skuzi Iezusa Christusa tvojga lubiga Syna, Gospuda našiga inu odrešenika, kateri s' tabo, inu z Svetim Duhom réd, enaki Bug živu inu krajluje od vekoma do vekoma, Amen.

Ena kàrsčanska Spuvid k' Bugu, po Pridigi, inu sicèr po gostu reči. — Bogu vsigamogočnimu, inu njega lubeznivi izvoleni Sveti Divici Materi Marij, inu vsem lubim Suetnikom, bodi Čast inu hvala na vekoma. Amen.

Istiskanu v' Némškim Gradcu, skuzi Iuria Widmanstétera, v' zakladi tiga vissoku vrejdniga v' Bugu Vivuda inu Gospuda, Gospuda Thomaža, Lublanskiga Škoffa etc. Lejta Gospodniga M. DC. XIII. —

3. Mladenič še je skladal T. Hren čvrste pesmi latinske. V latinščini je pisaril škof, priobčil „Opus Canonicum“, zlagal „Annales“ (Jahr-Geschichten cf. Valvasor), obetal slovensko pesmarico, napovedoval katekizem s podobami, snoval slovensko tiskarno v Ljubljani, pospeševal vede in umetnije (v. P. pl. Radics v Ltps. Slov. Matic. 1878) itd. — Valvasor — oziraje se na obé strani — pravi, da je T. Chrön škofovsko službo nad 30 let pogumno vladal tako, „dass man (in Crain) dafür hält, er mögte mit allen Ehren der Crainer Apostel genannt werden (VI. 350)“. — Pastor Elze sodi s svojega protestanškega stališča (str. 17): „Ehrgeiz und Renegateneifer in Verbindung mit angeeigneter Ueberzeugung trieben ihn die protestantische Kirche und die aus ihr hervorgegangene junge slovenische Literatur zu vernichten“. — Slomšek pa — deloma mu naslednik — trdi, da Tomaž Kren je bil „slavni Ljublanski škof, steber katoliške vere po Krajskim in Štajerskim, apostolski mož, kladvo krivoverstva, mož po volji božji, močen v besedi in v djanji, serčen, previden gospodar i. t. d. Kar je naj raj govoril: Terret labor, aspice praemium — Tomaž! se dela bojiš, poglej kaj dobiš (P. Hicinger: Te straši terdo delo: — Plačilo, glej! bo imelo), je tudi storil; zaupajmo, de je velik imenovan v nebeškem kraljestvi (Drobt. VI, 111—118).“ — Dr. J. Zupan poje v „Kr. Plutarčik“. (Čbel. III, 51):

Hren Tomaž, škof Iblanski.

Iblana rodila;

Tibinstvo krotil:

Mat' Krajna ljubila:

Slovenstvo častil.

Opis Krškega okrajnega glavarstva.

I. L.

Uvodna opómnja.

Slehernemu je užé dobro znano, da se pri zemljepisnem in nekoliko tudi pri zgodovinskem pouku v ljudski šoli tako postopa, da se pričnè z domačim krajem, da potem se prestopi k drugim krajem, goram, rekam, jezerom v sodnijskem, šolskem ali političnem okraji, naposled še le k domači deželi. Tako obravnavanje pa nij tako lehko. Marsikateremu učitelju je morebiti ložeje razlagati Evropo in Avstrijo, kakor pa domači in šolski okraj. Da učitelj pri razlaganju tega predmeta — kakor pa tudi vsacega drugega — pravo pot zadene, treba mu je naj prvo samemu dobro poznati domači kraj in okraj, potem pa mora znati razsoditi, kaj je potrebno in koristno od tega učencem razložiti, kaj bode za-nje umevno in kaj ne, in kako se bi jim to pa ono, kar je za-nje težko umevno, razložilo.

Prvi pogoj tacega uspešnega delovanja je, da ima učitelj dotično snov ali v glavi ali vsaj na papirji, da jo pred šolsko uro prebere in priredi za obravnavo pred šolsko mladino. Nemški in češki učitelji so že začeli, nabirati gradiva za tako nadrobni domoznanski pouk, priobčevati so jeli sim ter tje že take knjižice o večjih mestih in o političnih okrajih. Nekateri so ob enem izdali tudi metodične navode o porabi tacih opisov. Tudi slovenski učitelji moramo začeti z opisovanjem naših lepih domačih, v zgodovinskem obziru precej imenitnih krajev. Ako bi posamezni pisatelji priobčevali svoje opise posameznih slovenskih mest, trgov in vasi v naših listih, bilo bi potem veliko lažje sestaviti za domače dežele vkupno domoznanstvo. Goričani na pr. so že dobili tako „domoznanstvo“ od profesorja Rutar-ja. Kranjci bi take knjižice tudi zelo potrebovali; posebno bi bilo učiteljem ž njo ustrezno. V pričujočem hočem priobčevati opise mest, trgov in vasi v Krškem političnem glavarstvu, in sicer v tem le redu: 1. mesti: Krško in Kostanjevica; 2. trga: Mokronog in Radeče; 3. šolske in župljanske občine; 4. vkupni pregled. Krško mesto si bom potrdil tako opisati, kakor ima to storiti učitelj učencem v nižjih in višjih razredih ljudske šole. Pri zgodovinskem delu bi se ravnal po svojem opisu tega mesta v „Letopisu“ „Slovenske Matice“ (l. 1879.), in po zgodovinskem obrazci, katerega je priobčil č. P. F. H. v „Vrteci“ (l. 1883.), vendar bi moral marsikaj opustiti, kar je ali manj važnega ali za učence pretežno umevnega. Ker so pa učenci še skoro brez vsakega znanja iz splošne in avstrijske zgodovine, zato bode treba marsikatero dogodbo obširnejše razložiti. Pri pouku v šoli bode učitelj pa tako postopal, da bode o domačem kraju mnogo več povedal, nego o bližnjem sosednem kraju. — Pri opisovanju drugih krajev ravnal sem se pa naj več po sestavkih, katere so mi učitelji tega okraja (žalibog do zdaj še ne vsi) poslali, za kar se jim toplo zahvaljujem.

Krško mesto.

a) Zemljepisni del.

Krško je mesto na Dolenjskem. Ima 900 prebivalcev, ki stanujejo v 120. hišah. Krško mesto se razprostira podolgoma ob Savi in ima eno samo dolgo ulico z nekaterimi velikimi in lepimi hišami; vmes je pa tudi še več majhnih in ne posebno čednih hišic, hlevov in drugih gospodarskih poslopij. Za hišami pod „Trško goro“, na kateri so prijazni in rodovitni vinogradi, so majhni vrtovi. Sava teče pri Krškem na vzhodni strani mesta; a omenjeni podolgovati hrib se razprostira na zahodni strani. Severno nad mestom so podrtine „starega gradú“, a južno-vzhodno je koj pri levem bregu Save prijazna Štajerska vas Videm, a južno-zahodno od Krškega je le pol ure od mesta oddaljena Leskovška vas, kjer je fara tudi za Krško mesto, kateremu je v cerkvenih zadevah vikar na čelu.*)

V mestu je pet cerkvá: vikarijatna cerkev sv. Janeza Evangelista, bolniška sv. Duha, samostanska Matere Božje, sv. Florijana na pokopališči in sv. Rozalije pod Trško goro. Na Trški gori je še podružnica sv. Jožefa. H Krški vikarijatni cerkvi spadajo še vasi: Trška gora, Cesta, Gonte, Čretež, Spodnje-, Srednje- in Gornje-Pijavško. Iste vasi so tudi všolane v Krško. Vseh za šolo ugodnih otrok je okoli 140 in blizu toliko jih tudi iz teh všolanih krajev hodi v ljudsko 4razredno šolo. V 3razredno meščansko šolo pa hodi kacih 60 otrok, ki od daleč, iz Kranjskega in Štajerskega, prihajajo. Naj lepše in naj večje poslopje v Krškem je šola. Veliko važnost daje Krškemu mestu to, da je ob Savi, ob veliki cesti in blizu železnice, ki pelje od Zidanega mostu v Zagreb in Sisek. Še večja važnost je pa za mesto, da je v njem sedež mnogih uradov, namreč: c. k. okrajnega glavarstva, c. k. okrajne sodnije, c. k. davkarije in drugih gosposk; pa tudi občinsko predstojništvo ali županstvo Krško obsega poleg Krškega mesta še kacih 5000 duš v Leskovški fari in v fari sv. Duha. Sicer se pa pečajo Krški stanovalci tudi s kupčijo, nekoliko z obrtnijo, nekoliko pa tudi s poljedelstvom, vinorejo in prav malo z živinorejo. Meščanstvo nij bogato, niti premožno (s prav malo izjemo), kajti posestva imajo ljudje prav malo. Izobraženi so pa še precej; kajti skoro sleherni zna brati in pisati, in mnogi so tudi obeh deželnih jezikov zmožni.

*) Učitelj naj pri tem razlaganju risa na tablo načrt mesta s poglavitnimi cerkvami, hišami, cestami i. t. d.

b) *Zgodovinski del.*

Krško mesto je sicer majhno, toda staro. V starem veku sicer še nij stalo, dasiravno je národ Keltov, ki so za Kristusovega rojstva tod bivali, ravno v Leskovški fari imel veliko mesto z imenom „Nevidunum“, ki je menda stalo na polji mej denašnjima vasema Drново in Vihre. V starem veku so gospodovali čez Kranjsko Rimljani; da so se tudi po Savi vozili in v Nevidunum prihajali, to je dokazano. Da so pa tudi se nekoliko obotavljali na tem prostoru, kjer dan danes Krško stoji, spričuje to, ker so se pri zidanih novih hiš večkrat najdle rimske starine, na pr. pri zidanih cementarije. — Predno so si začeli ljudje prve kočice in hišice v Krškem staviti, stal je gotovo grad, „stari grad“, od čegar je dan danes samo podstavno zidovje še ohranjeno. Pred 100 leti je pa še menda grad pokrit stal, in popred pa so njihovi posestniki tudi še v njem bivali. Grad je bil morebiti okoli l. 1000 po Kristusu sezidan, in skoro gotovo po Solnograških nadškofih, ki so bili od nekedaj silno imenitni, bogati in mogočni. Imeli so tudi na Štajerskem veliko posestev, mej drugimi tudi Brežice in Sevnico. Se vé da sami nijso tukaj bivali, ampak dajali so svojim podložnim gospodom svoje graščine, naj prvo morda samo v najem, potem pa v popolno last. Pred 13. stoletjem še nij znan nijeden lastnik Krškega gradu; l. 1248. se imenuje kot tak Bertold. Na podnóžji tega holmea so začeli počasi staviti tudi drugi revnejši ljudjé, zlasti rokodelci, svoje kočice, ker so imeli ob nevarnih časih varno zavetje v utrjenem gradu. Sevéda tega se ne vé, kdo in kdaj je prvi tú svojo hišico postavil. V 14. in 15. stoletji so imeli pa Krški grad in morebiti tudi mestece, kolikor ga je pač bilo, imenitni, bogati in mogočni Celjski grofi v lasti. Eden teh grofov je tudi v tem gradu včasih bival s svojo soprogo Elizabeto. Takrat je bila v gradu tudi kapelica sv. Miklavža, kjer je grajski duhovnik tudi maševal. Ko so bili pa pred kacimi 100 leti grad opustili, postavili so v vikarijatni cerkvi sv. Janeza altar sv. Miklavža. Zvon, ki je bil pa v grajski kapeli, prenesli so bili k sv. Florijanu. Že omenjeni Celjski grof Friderik je bil menda na Krškem gradu umoriti dal svojo prvo soprogo Elizabeto, da je vzel potem revno hrvatsko devico, lepo Veroniko Deseniško; za kazen ga je bil pa njegov oče Herman zaprl v poseben turen na starem Celjskem gradu. Zadnji mogočnih Celjskih grofov, Ulrik II., je bil l. 1456. v Belgradu od Ogrov umorjen. Ker nij bil nič otrok zapustil, prišlo je vse njegovo veliko bogastvo v last takratnega cesarja Friderika IV. Tudi Krško mesto je postalo takrat cesarsko mesto, dočim so bili kmetje in še nekateri trgi v lasti raznih grofov. Nekaj časa je pa ravno na Krškem gradu še prebivala Katarina, vdova po zadnjem Celjskem grofu Ulriku. Krško je moralo še pod oblastjo Celjskih grofov precej veliko in zeló samostalno biti, ker se je takrat imenovalo še trg in ker se bere, da so užé takrat usnarjvi v njem bivali. Cesar Friderik ga je pa l. 1477. celó v mesto povzdignil in mu dal več pravic. Dočim so na pr. kmete grofi sodili in so poslednjem morali kmetje tlako delati; volili so si meščani izmej sebe sodnika, ki je imel v znamenje svoje moči krasno in drago srebrno in nekoliko pozlačeno palico. Mesto je tudi dobilo pravico imeti svoj grb in pečat, ki predstavljata cerkev in sv. Janeza Evangelista. Meščani so pa za te pravice prevzeli tudi dolžnosti. Morali so namreč mesto z zidom obdati. In res še pred 200 leti je bil zid ob severni in južni strani mesta. Na južni strani je stal tudi turen, iz katerega so streljali na sovražnika, kadar se je mestu približeval. Hudi sovražniki vsem kristijanskim deželam so bili v srednjem in še novem veku Turki. Ti so Krško in okolico nadlegovali v letih 1469., 1475. in 1546. Pa tudi druge nesreče so večkrat mesto zadele. Leta 1542. so bile v teh krajih kobilice vse sadeže pokončale. Nasledek temu je bila lakota. Leta 1629. so bili grozoviti nalivi. V letih 1578., 1626., 1634., 1646. je bila v teh krajih kuga. Da bi se bili te šibe božje iznebili, sezidali so takrat cerkev sv. Rozalije. Samostan kapucinski je bil pa l. 1640. ustanovljen. Cerkev sv. Janeza Evangelista, takrat še podružnica Leskovška, in bolniška cerkev sv. Duha ste pa stali že v 16. stoletji.

(Dalje prihodnjič.)

Književnost.

— „**Mali katekizem**“ za prvi in drugi razred ljudskih šol. Spisal Simon Zupan, katehet v Loki. Ta krščanski nauk je pisan v lahko u mevnem jeziku in je tedaj prav primeren učencem prvih dveh šolskih let.

— „**Cerkveni obredi**.“ Za ljudske šole. Sestavil Simon Zupan, katehet v Loki. Ta spretna knjižica bode dobro ugajala ne le učencem ljudskih šol, temuč je tudi prav primerna za domače branje.

— „**Der praktische Obstzüchter**.“ Illustriertes Volksblatt für Obstbau, Gemüsebau und Schulgartenwesen. Ta časnik izhaja v Klosterneuburgu pri Dunaji po enkrat na mesec. Izdaja ga profesor dr. Stall, ter stane za vse leto le 1 goldinar. Naročuje se: Wien, VI. Molardgasse Nr. 41, ali pa v Klosterneuburgu. Vreden je, da si ga napravijo šole, ki imajo opraviti s sadjerejo itd.

D o p i s i.

Z Dolenjskega. Štajerski učitelji imajo dosta boljše plače, nego Kranjski. Nasprotno pa ima Kranjsko učiteljstvo več po postavah zagotovljenih pravic, nego Štajersko. Na pr. Štajerski učitelji volijo v okrajne šolske svéte le po enega učitelja, Kranjski pa dva. Na Štajerskem stoji v teh zastopih nemu učiteljskemu zastopniku pet zastopnikov ljudstva nasproti, na Kranjskem pa dvema učiteljema le dva ljudska zastopnika. Na Kranjskem ne potrebujeta od učiteljske konferencije izbrana zastopnika nikakoršnega višjega potrjenja; na Štajerskem je enaka volitev konferenčna še le tedaj veljavna, ko jo c. k. deželni šolski svét potrdi. Na Kranjskem imajo c. k. okrajni šolski svéti pravico dovoljevati kvinkvenije, na Štajerskem pa deželno šolsko svetovalstvo, in poslednje nij Štajerskim učiteljem na posebno korist. Z ozirom na praktičen pregovor: »Boljše, drži ga, kakor lovi ga«, je učiteljem dobro priporočati, da razne svoje pravice dobro varujejo. Štajerskim učiteljem je paziti, da bi jim plače ne prikrajšali, Kranjskim pa — ker nimajo upanja, da bi se jim plače zvišale — da se jim omenjene pravice ne kratijo. Važna pravica je zlasti v onih §§., ki govoré o starostnih dokladah. Ako preišlujem način, kako dobé uradniki svoje kvinkvenije brez vseh ovir (še menda posebnih prošenj vlagati nij treba), ako se spominjam, da so začetkoma še nekaterim učiteljem dajali te doklade, ne da bi bilo treba posebej prositi, ako preudarjam §§., ki o kvinkvenijah govoré, namreč §. 30., po katerem se dovoljujejo, in §§. 45. in 47., po katerih se kvinkvenije odbijajo; tedaj ne morem razumeti, da bi se te doklade odbijale iz drugih uzrokov še, nego samo radi varčevanja, kar pa v postavi nij utemeljeno. Po tehtnem preišlujanju dotičnih §§. došel sem do tega prepričanja: 1. S primernim vspehom delajočim učiteljem je c. k. okrajni šolski svét po postavi primoran, pripoznati kvinkvenijo, in to celó in takoj po dovršenih petih službenih letih. 2. Ako pa c. k. okrajni šolski svét dvomi o primernem vspehu, ali pa, ako vidi celó neprimeren vspeh, dolžnost njegova je, koj pričeti disciplinarno preiskavo. 3. Ako je učitelj za nedolžnega pripoznan, pripada mu brez dvombe vsa kvinkvenija. 4. Ako je kriv, mu pa lahko naloží c. k. deželno šolsko svetovalstvo: a) posvarilo, b) zastran kvinkvenije pa mu lahko za kazen naloží, da mora čakati na-njo eno ali več let (ali pozneje pa se mu vender lahko vsa izplača), ali pa da se mu kvinkvenija odbije za eno leto, za dve leti, za tri, štiri leta, ali pa, da se mu vsa kvinkvenija (bodisi 1., 2., 3., 4., 5. ali 6.) popolnoma odreče. Več kvinkvenij ob enem odreči, tega menda pa še postava ne dovoljuje.

I. L.

Iz Postojnskega okraja. Učiteljska konferencija za naš okraj bode letos v 2. dan junija z naslednjim vzporedom: 1. Skupščino začénja gospod predsednik ter se volita dva zapisnikarja. 2. Poročilo gospoda c. kr. okrajnega nadzornika. 3. »Kaj in kakó naj beró otroci domá, in kakó naj se uspešno uporabljajo krajne šolske knjižnice, da se doseže zaželjeni namén?« Ref.: gospod Josin — iz Postojine. 4. »O koristi samostalnih kmetijskih nadaljevalnih šol. Bi se li mogle te šole imeti v tukajšnjem okraji po l. 1876. od v. c. kr. deželnega šolskega svéta izdanej osnóvi učnega črteža za kmet. nadalj. izobraževalnice in v katerih krajih?« — Izdelovanje tega vprašanja prepuščeno je posebnemu v to izvoljenemu komitéju, ki je sestavljen iz naslednjih gospodov: Kalan, Kalín, Kavčič, Okorn, Požar, Rant, — Adlešič, Dietz, Mercina, Pernè, Punčuh. 5. »O vpeljavi Praprotnikovega »A becednika« v naše šole«. Ref.: gospdč. pl. Renzenberg — iz Postojine.

6. »Razdelitev abecednih beril (vaj) na posamezne oddelke, a) v razdeljenih, b) v nerazdeljenih jednorazrednicah.« Ref.: a) gospod Dietz — iz Šturje; b) gospd. Steiner — iz Razdrtega. 7. Poročilo obéh bukvarničnih odsékov. 8. Volitev »stalnega odbora« in »bibliotečnih komisijonov«. 9. Samostojni nasvét, ki pa se imajo gospodu nadzorniku vsaj 3 dni pred zborovanjem naznaniti. — k. —

Iz Ljubljane. Presvetli cesar je 2. maja t. l. potrdil po obeh zbornicah državnega zbora skleneno, prenarejeno šolsko postavo. Prihodnjic prinesemo več o tej noveli.

— Prihod presvetlega cesarja na Kranjsko. Uradna poročila razglašajo sledeči najviši potrjen program za predstoječe bivanje presvetlega cesarja na Kranjskem: V sredo dné 11. julija ob 1½ uri popoldne: Prihod na deželni meji v Trbovljah. Popoldne ob 4½ uri: prihod v Ljubljano. Zvečer ob 8. uri: bakljada s petjem. — V četrtek dné 12. julija: v Ljubljani. Zjutraj ob 8. uri: slovesna sv. maša. Dopoludne ob 10. uri: Poklanjanje deželnih poslancev, dvornih dostojanstvenikov itd. na najvišem dvoru. Popoldne ob 3. uri: Najviše ogledovanje. Zvečer ob 8. uri: Predstava v deželnem gledišči. — V petek dné 13. julija: v Ljubljani. Zjutraj ob 7. uri: ogledovanje vojaške posadke. Dopoludne ob 10. uri: Splošne avdijence (zasliševanje). Popoldne ob 1. uri: Najviše ogledovanje. Popoldne ob 4. uri: Slovesno streljanje in potem ljudska veselica. — V soboto dné 14. julija: v Ljubljani. Zjutraj ob 7. uri: Najviše ogledovanje vojaštva. Dopoludne ob 10. uri: Pokladanje temeljnega kamena »Rudolfinum-a«. Dopoludne ob 11. uri: Najviše ogledovanje. Popoldne ob 3. uri: Najviše ogledovanje. — V nedeljo dné 15. julija: v Idriji — Ljubljani. Zjutraj ob 6½ uri: Vožnja na Spodnji Logatec, v Gornjo Idrijo. Prihod dopoldne ob 10. uri: Najviše ogledovanje rudokopa. Popoldne ob 1. uri: Vožnja nazaj v Ljubljano. Prihod ob 4½ uri. — V ponedeljek dné 16. julija: Ljubljana — Kamnik — Kranj — Begunje — Bled. Zjutraj ob 7. uri: V Kamnik. Najviše ogledovanje. Dopoludne ob 10½ uri: daljno potovanje v Kranj. Prihod ob 12. uri: Najviše ogledovanje. Popoldne ob 1. uri: na Lesce v Begunje. Najviše ogledovanje. Popoldne ob 3. uri: v Bled. Prihod tje ob 4½ uri. Zvečer ob 9. uri: Svečanost na jezeru. — V torek dné 17. julija zjutraj: Odpotovanje.

— Šeststoletna slavnost praznovala se bode, kakor slišimo, po vseh šolah na Kranjskem, 11. julija t. l. Ta dan ne bode šole; učenci bodo imeli šolsko sv. mašo, potem pa slavnost v šoli z govori, s petjem itd. V to svrhu se užé pripravljajo primerne »spomenice za učence« v prosti in v vezani besedi in tudi slovesne pesmi z napevi.

— Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko in dan 5. aprila t. l. Določi se nagrada za poučevanje v kerščanski nauku šolam v Šmartinem in v Litiji. — Ukrene se potrebno pri zidani dekliške šole v Novem mestu. — Določi se razširjanji šol v Starem trgu pri Poljanah in o napravi nekaterih enoprednic.

Ukrene se potrebno o zadevi neke zasebne šole. — Rešijo se pritožbe o kaznih za šolske zamude. — Določi se o prošnji šolskega voditeljstva na Dovjem, da bi se tamkajšnji šoli podarila učila. (Podarí se ji zemljevid Kranjske.) — Rešijo se prošnje o oprostenji šolnine. — Učitelj prestavi se v učit. službo v drug okraj. — Vzprejme se učiteljeva odpovéd novi službi. Učitelju na c. k. vadnici pripozná se druga petletna doklada. — Določi se o poročilih c. kr. okrajnih šolskih svetov in o ravnateljskih poročilih tukajšnjih srednjih šol, kar se tiče poučevanja in nadzorovanja pri evangelijskem verouku. — Gimm. profesorju pripozná se peta petletna doklada. — Rešijo se prošnje o denarnih podporah.

— Učiteljska konferencija za šolski okraj Ljubljanski bode 31. t. m. zjutraj ob 8. uri v mestni dvorani. Na vrsti bode: 1. Poročilo okrajnega šolskega nadzornika o zaznavanji pri nadzorovanji. — 2. Kaj in kakó naj otroci zunaj šole beró, in kako naj se knjižnice za učence uspešno rabijo. — 3. Izbiranje šolskih knjig za šolsko leto 1883/84. — 4. Poročilo knjižnične komisije o okrajni učiteljski knjižnici. Nasvét, o knjigah in učilih naj se najzadnje do 28. t. m. zglašajo pri imenovani komisiji. Volitev knjižnične komisije za šolsko leto 1883/84. l. — 5. Volitev stalnega odbora okrajni učiteljski konferenci. — 6. Posamezni nasvét, kateri pa naj bi se najzadnje do 28. t. m. stalnemu odboru pismeno vlagali.

— Učiteljske preizkušnje za splošne ljudske in meščanske šole v pretečeni aprilovi dóbi bile so pismene 16., 17. in 18., ustmene pa 19., 20. in 21. aprila. K preizkušnji za ljudske šole so se oglasili gospodje: Brake Gašper, učitelj v Waldherr-jevem zavodu v Ljubljani; Berger Josip, začasni učitelj v Velesovem; Drnjač France, začasni podučitelj v Slov. Bistrici; Dimnik Jakob, začasni učitelj v Postojini; Göderer Josip, začasni učitelj v Kočevji; Gradišnik Armin, začasni učitelj v Senožečah; Jelenc Štefan, pomožni

učitelj v Ubeljskem; Kaucky Friderik, učitelj v zasebni fabriški šoli pri Kočevji; Lokar Janez, začasni učitelj v Črnomlji; Petrič Josip, pomožni učitelj v Preloki; Potrato Janez, začasni učitelj v Šent-Vidu pri Brdu; Šešark France, začasni učitelj v Kočevji; Skala Anton, začasni učitelj v Ostrožnembrdu; Travnar Josip, pomožni učitelj v Ljubljani; — potem gospodičine: Kronabethovgl Josipina, učiteljska pripravnica v Kameniku; Malec Josipina, začasna učiteljica v Kostanjevici; Pfeifer Pavla, začasna učiteljica v Šmartinem pri Litiji; Zupan Frančiška, začasna učiteljica v Spodnjem Logatecu; Šuler Marija, začasna učiteljica v Šmartinem na Štajerskem; Steiner Marija, začasna učiteljica v Razdrtem. — K preizkušnji za meščanske šole sta se oglasila gospod Zwirn France, učitelj na mestni šoli (8. okr.) na Dunaji; in gospodičina Prešerin Katarina, učiteljica v Ljutomeru. — Trije imenovani gospodov (D., B. in T.) niso prišli k preizkušnji. Preizkušnjo je naredilo deset učiteljev za ljudske šole, in mej temi je dobilo spričalo II. vrste 5, in spričalo III. vrste 5 učiteljev, 1 pa je dobil spričalo IV. vrste. Izpraševanec za meščanske šole je mej preizkušnjo izstopil. — Iz mej učiteljic so 3 dobile spričalo II., 3 pa spričalo III. vrste. Izpraševanka za meščanske šole je dobila spričalo IV. vrste.

— **Kaj misli dr. Miklošič o Marnovem „Jezičniku“.** Srečna je bila misel, da je naš rodoljubni gospod profesor J. Marn, ki je po pravici vreden tega lepega imena, XX. zvezek svojega »Jezičnika« z izvrstnim popisom: »Novice pa dr. Janez Bleiweis« (v Ljubljani, 1882.) posvetil slavnemu gospodu profesorju dr. Franju vitezu Miklošiču, in mu s to knjigo vred poklonil tudi vse poprejšnje zvezke. — Izvedeli smo iz dostojnega vira, da ta, zdaj prvi jezikoznanec slovanski (čigar 70. god bodo letos slovesno obhajali njegovi najbližji rojaki Slovenci), marljivo prebira vse Marnove »Jezičnike«, ter jako hvali neutrudnega pisatelja, ki si je po njegovih besedah pridobil sè svojim mnogoletnim književnim delovanjem velikih zaslug. — Ne moremo si kaj, da ne bi tako tehtnih besed takega veljaka, kakeršen je gospod dr. Miklošič, razglasili vsemu slovenskemu svetu. Zaslužnega in občespoštovanega gospoda pisatelja naj pa izpodbujajo, da bo de hodil, zvest svojemu načelu, še dalje krepko po hvaljenem potu, katerega si je izbral pred 20 leti. — Tako pišejo naše vrle stare »Novice«. »Učiteljski Tovariš« kot posrednik gospod Marnovih izvrstnih spisov, je ponosen in si šteje v veliko čast, da ima mej svojimi dopisovalci toliko slavnega in vztrajnega pisatelja. Bog mu daj zdravje!

— Umrl je 5. t. m. pomožni sluga deželnega odbora gospod Andrej Zupin, 86 let star, za oslabiljenjem. Pokojnik služboval je nad 30 let kot učitelj. Skromni dohodki pokojnine prisilili so ga, da je vstopil kot sluga pri deželnem odboru. Bil je do zadnjega časa bistrega uma in zanesljivega značaja. Naj v miru počiva!

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gospod France Sever, učitelj v Loškem potoku, gre k Fari pri Kostelu, in g. Jernej Kimovec, učitelj pri Fari, gre v Loški potok. — Gospod Jakob Gostiša, učitelj v Hinah, gre za učitelja v Ajdovico. — Gospodičina Pavla pl. Renzenberg dobí prvo učit. službo na dekliški šoli v Postojini. — Gospod Janez Sajè, nadučitelj v Šent-Jernej, je zatrdno postavljen.

Praktična Metodika,

spisal I. Lapajne v Krškem.

Cena 80 kr.

Dobiva se pri pisatelj, J. Giontini-ji in v Katoliški bukvarni v Ljubljani.